

Turecko směřuje do Evropy i s cukrovkou

Turecko má od roku 2006 statut pozorovatele v CIBE. V listopadu 2007 se konalo ve městě Konya v centrální části Turecka zasedání tzv. družstevní komise (Cooperatives Committee), a to poprvé mimo Evropu. Komise sdružuje evropská družstva zemědělců, kteří vlastní nebo spoluvlastní cukrovary.

Pro informaci lze uvést, že v České republice nejsou pěstitelé v zásadě provázáni s cukrovary majetkově a nemáme družstevní cukrovary. Jednání družstevní komise jsme se nezúčastnili, nicméně akce evropských řepářů konaná v Turecku si zasluhuje pozornost. Tendence Turecka začlenit se do struktur EU se tedy dotýká i odvětví cukr-cukrovka.

Turecko je agrární země, ve které donedávna pracovalo na 35 % obyvatelstva v zemědělství. Převažují malé zemědělské farmy (asi 3,1 mil. farem s průměrnou výměrou 6 ha), tato struktura nutí zemědělce využívat systému družstevnictví. Centrum pěstování cukrovky v Turecku – Konya leží v Asii v oblasti Anatolie.

S pěstováním v Turecku se započalo ve dvacátých letech minulého století a první cukrovar začal pracovat v roce 1926 v Usaku (za vlády otce národa – Kemala Atatürka, který rozvoj tohoto odvětví podporoval). V současnosti je v Turecku 7 cukrovarnických společností, které provozují 33 cukrovarů. Z toho je 5 společností družstevních, obhospodařujících 6 cukrovarů, a jsou zastřešeny Svazem družstevních cukrovarů – Pankobirlik. Tato společnost má 1,7 mil. členů a řeší systémově nejen oblast řepářství a cukrovarnictví, ale i chov dobytka, závlahy apod. Sdružení Pankobirlik ovládalo v roce 2006/07 v Turecku 35 % trhu s cukrem. Největší společností jsou Turecké cukrovary, a. s., s 25 cukrovarů, které se postupně privatizují. Dva cukrovary jsou samostatné.

Turecko produkuje ročně 2 mil. t cukru, z toho 200 tis. t izoglukózy z kukuřice. Součástí sektoru cukru jsou také 4 závody na výrobu bioetanolu, závod na úpravu osiva cukrovky s roční výrobou 1 200 t a výzkumný ústav řepářský.

Pěstování cukrovky a výroba cukru v Turecku v roce 2006/2007:

- počet pěstitelů	313 000,
- plocha cukrovky	320 000 ha,
- produkce cukrovky	14,7 mil. t,
- produkce bílého cukru	7,7 t/ha,
- průměrná cukernatost	16,71 %,
- průměrná plocha na jednoho pěstitele	1,02 ha.

V rámci harmonizace s EU je výroba cukru regulována kvótami (A a B) a minimálními cenami. K řízení tržního pořádku a pro účely kontroly byl založen Cukerní institut. V rámci Cukerního institutu pracuje sedmičlenný Cukerní výbor, který má zodpovědnost za metodické vedení a dodržování tržního pořádku. Jeho členy jsou zástupci Ministerstva zemědělství, Ministerstva obchodu, pěstitelé z družstva Pankobirlik i z nedružstevních cukrovarů, zástupci cukrovarnických společností i samostatných cukrovarů a producentů škrobu.

Společnost Konya Sugar Industry, která je součástí družstva Pankobirlik, je v Turecku největší a nejmodernější, má dva cukrovary – Konya a Cumra – s denní zpracovatelskou kapacitou 14 tis. t. Společnost produkuje rovněž tekutý cukr, krmné směsi obohacené o melasu a cukrovarnické řízky, čokoládové výrobky a bioetanol. Zabezpečuje pro své členy i rozsáhlé projekty v oblasti sociální i ekonomické (podporuje sportovní aktivity, poskytuje farmářům levné úvěry i pohonné hmoty apod).

Z malé plochy na jednoho pěstitele a z údajů o pěstování je zřejmé, že cukrovka v Turecku se pěstuje malovýrobně a poskytuje živobytí tisícům zemědělců a jejich rodinám. (Pozn.: V ČR je asi 800 pěstitelů cukrovky s průměrnou plochou cukrovky 70 ha). Družstevní formu vidí zástupci turecké strany jako vhodnou formu k překonání velkých ekonomických rozdílů s farmáři z EU.

Turecko směřuje do Evropské unie. Při globalizaci světové ekonomiky je všechno možné, nicméně smysluplnost členství Turecka v EU je a ještě bude předmětem rozdílných názorů, nevyjímaje možnou společnou organizaci trhu s cukrem.